

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Сергій ОКОВИТИЙ

«24» 02 2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з науково-
педагогічної роботи

Наталія ГУК

«24» 02 2025 р.

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

рівень вищої освіти

першого (бакалаврського)

спеціальність

053 Психологія

галузь знань

05 Соціальні та поведінкові науки

освітня програма

Практична психологія

Схвалено:

вченою радою факультету психології та
спеціальної освіти

від 24.02.2025 р., протокол № 6

Голова

Зоя БОНДАРЕНКО

Дніпро
2025

Укладачі програми:

1. **Грисенко Наталія Володимирівна** к. психол. н., доцент, зав. кафедри педагогічної та вікової психології;
2. **Диса Олена Вікторівна**, к. психол. н., доцент кафедри педагогічної та вікової психології;
3. **Гальцева Тетяна Олексіївна**, д. психол. н., професор, зав кафедри кафедри загальної та соціальної психології;
4. **Батраченко Іван Георгієвич**, д. психол. н., професор кафедри загальної та соціальної психології;
5. **Фролова Наталія Вікторівна**, к. психол. н., доцент кафедри педагогічної та вікової психології;

Програма ухвалена на засіданні кафедр:

1. Кафедра педагогічної та вікової психології;

Завідувач кафедри від «20» лютого 2025 р. протокол № 12
Наталія ГРИСЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

2. Кафедра загальної та соціальної психології;

Завідувач кафедри від «12» лютого 2025 р. протокол № 6
Тетяна ГАЛЬЦЕВА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Ухвалено на засіданні науково-методичної ради факультету психології та спеціальної освіти

Протокол № 5 від «20» лютого 2025 року.

Голова НМР ФПСО Олена ДИСА

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма атестаційного екзамену розроблена для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які завершують навчання за освітньою програмою «Практична психологія» спеціальності 053 «Психологія» у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара. Програму атестаційного екзамену укладено відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 053 Психологія для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 № 565.

Мета атестаційного екзамену – встановлення рівня сформованості усіх загальних і спеціальних компетентностей та готовності випускника ОП «Практична психологія» до роботи на посаді практичного психолога. Складання атестаційного екзамену спрямоване на визначення рівня опанування здобувачами інтегральної компетентності - здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов. Визначено основні компетентності і програмні результати навчання, які повинні продемонструвати здобувачі:

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні компетентності:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР11. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПР17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПР20. Аналізувати структуру, ознаки та основні функції свідомості при аналізі складних проблем психіки людини.

ПР22. Визначати ризики для психологічної безпеки освітнього та виробничого середовища, спільно з працівниками реалізовувати алгоритми попередження та протидії таким ризикам відповідно до результатів моніторингових досліджень, особливостей розвитку та вікових особливостей цільової аудиторії, застосовувати програми з протидії та попередження конфліктних проявів в колективі.

ПР23. Здійснювати психологічне консультування осіб різних соціальних, вікових, професійних груп з проблем особистісного та професійного розвитку, подолання нормативних та ненормативних життєвих криз, розвитку психологічних факторів життєстійкості.

II. ЗМІСТ ПРОГРАМИ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Програма атестаційного екзамєну розроблена для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю **053 Психологія** (Освітня програма – **Практична психологія**) містить питання з таких нормативних навчальних дисциплін природничо-наукової та професійної підготовки бакалавра:

Розділ	Освітні компоненти
Розділ 1 “ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ: ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ, РОЗВИТОК ПСИХІКИ”	ОК 1.8 Вступ до спеціальності, ОК 2.1 Психофізіологія, ОК 2.2 Структурно-функціональні та психологічні особливості ЦНС і ВНД, ОК 2.3 Історія психології, ОК 2.4 Загальна психологія
Розділ 2. «ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ У РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ»	ОК 2.8 Соціальна психологія, ОК 2.10 Педагогічна психологія, ОК 2.12 Клінічна психологія, ОК 2.13 Інженерна психологія, ОК 2.18 Екстремальна психологія, ОК 2.22 Психологія менеджменту, ОК 2.10 Педагогічна психологія
Розділ 3. ЕМПІРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ І ПСИХОДІАГНОСТИКА)	ОК 2.5 Практикум з загальної психології, ОК 2.7 Психодіагностика, ОК 2.11 Диференціальна психологія, ОК 2.19 Емпіричні дослідження у практичній психології, ОК 2.20 Основи експертної діяльності психолога, ОК 2.21 Клініка та діагностика інтелектуальних порушень
Розділ 4. ПСИХОЛОГІЯ	ОК 1.10 Психологія особистісного зростання, ОК

РОЗВИТКУ, СІМ'Ї ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ	2.6 Психологія розвитку, ОК 2.9 Психологія сім'ї, ОК 2.24 Психологічне консультування та психокорекція у практиці психолога, ОК 2.25 Основи психотерапії у дитячому віці, ОК 2.26 Порушення когнітивних функцій при органічних ураженнях головного мозку
Розділ 5. ПСИХОЛОГІЧНА РОБОТА З ГРУПАМИ РИЗИКУ ТА НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ	ОК 2.14 Психологія соціальної роботи, ОК 2.15 Психологія відхильної поведінки неповнолітніх, ОК 2.16 Соціально-психологічна робота практичного психолога з групами ризику, ОК 2.17 Основи конфліктології, ОК 2.23 Психологія правоохоронної діяльності

Розділ 1 “ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ: ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ, РОЗВИТОК ПСИХІКИ”

Тема 1. Психологія як наука. Психологія як галузь наукового знання. Предмет і методи психології. Психологія в системі наукового знання. Особистість як носій психіки: психічні процеси, індивідуально-психологічні особливості та внутрішні сфери. Джерела активності особистості та вікові аспекти її розвитку.

Тема 2. Особливості професійної діяльності психолога. Загальне уявлення про професійну діяльність психолога. Структура психологічної готовності психолога до професійної діяльності. Етичні принципи професійної діяльності практичного психолога.

Тема 3. Нейрофізіологічні основи психічної діяльності. Основні процеси вищої нервової діяльності. Загальні властивості збудження та гальмування в нервових волокнах. Дивергенція та конвергенція. Поняття нервового центру. Стовбур мозку, його складові. Психофізіологія сприйняття, рухової активності, емоцій. Вищі психічні функції. Основи будови нервової системи.

Тема 4. Історія розвитку психології як науки. Розвиток психологічного знання в межах вчення про душу. Розвиток психології в межах філософського вчення про свідомість. Розвиток психології як науки про свідомість в період до формування експериментальної психології. Виокремлення психології в самостійну науку та її розвиток до періоду відкритої кризи (60-ті рр. 19 ст. – 10-ті рр. 20 ст.). Зарубіжна психологія періоду відкритої кризи (10-ті рр. –середина 30-х рр. 20 ст.). Криза в психології. Біхевіоризм. Гештальтпсихологія. Глибинна психологія. Французька соціологічна школа. Описова психологія. Сучасний стан та найважливіші тенденції розвитку зарубіжної та вітчизняної психології.

Тема 5. Поняття свідомого і несвідомого в психології. Свідомість як вища форма психічного відображення. Вищі психічні функції: будова, генезис, властивості. Поняття інтеріоризації. Змінені стани свідомості. Класифікація несвідомих психічних явищ. Поняття несвідомого у теорії З. Фрейда. Уявлення про колективне несвідоме у теорії К. Г. Юнга.

Тема 6. Психологія особистості. Поняття про особистість у психології. Класифікація теорій особистості. Структура особистості. Спрямованість особистості. Самосвідомість особистості. Самооцінка і рівень домагань. Типології особистості. Типологія особистості К. Юнга. Темперамент й тип вищої нервової діяльності. Характер. Біологічні й соціальні передумови характеру. Структура характеру. Типологія характерів. Акцентуації характеру. Поняття про здібності. Співвідношення біологічних й соціальних умов розвитку характеру.

Тема 7. Психологічні механізми діяльності: мотивація та емоційно-вольова регуляція. Загальнопсихологічна теорія діяльності. Психологія мотивації. Актуальні й потенційні мотиви. Варіанти класифікації потреб і мотивів. Емоційно-вольове регулювання поведінки й діяльності. Місце емоцій у структурі психічного та особливості психічного відображення в емоціях: емоції й пізнавальні процеси; емоції й мотивація. Функції емоцій: функції емоційних переживань; функції емоційних явищ; регуляторна функція емоцій. Види емоцій.

Тема 8. Психологія пізнавальної діяльності. Увага. Місце уваги у структурі психічних явищ. Пам'ять. Загальне уявлення про пам'ять. Місце пам'яті в системі психічних явищ. Теорії пам'яті. Види пам'яті за різними підставами. Характеристика процесів пам'яті. Моделі пам'яті у сучасній когнітивній психології. Психологія мислення. Місце мислення у структурі психічних явищ. Передумови появи мислення людини. Класифікації видів мислення. Мислення і мовлення. Проблема співвідношення мислення і мовлення. Слово і його семантична будова. Слово і поняття. Психологія уяви. Поняття про уяву. Місце уяви у структурі психічних явищ. Зв'язок з дійсністю. Функції, види, механізми уяви. Уява і творчість.

Тема 9. Психологія інтелекту. Проблема визначення інтелекту. Тестологічний підхід до дослідження інтелекту: історія і загальна характеристика. Теорії «єдиного» інтелекту. Уявлення про «множинність» інтелекту. Методи діагностики інтелекту. Концепція єдиного інтелекту та підходи до його вимірювання. Розробки концепції множинного інтелекту та підходи до його вимірювання.

Розділ 2. «ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ У РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ»

Тема 1. Загальна характеристика соціальної психології як галузі психологічного знання. Предмет соціальної психології. Теоретичні і практичні напрямки зарубіжної соціальної психології. Спілкування як соціально-психологічна проблема. Значення суспільних стосунків для розуміння змісту міжособистісних відносин. Різні точки зору на структуру спілкування. Функції, види й рівні спілкування. Комунікативна сторона спілкування. Соціальна ідентичність особистості й формування Я-концепції. Поняття соціальної установки, норм, цінностей. Проблема групи в соціальній психології. Спільноти й групи. Група й організація. Понятійний апарат для опису структури групи в соціальній психології. Основні характеристики груп. Класифікація груп. Психологія малих груп. Поняття малої групи. Кількісні й структурні характеристики малої групи. Великі соціальні групи.

Тема 2. Клінічна психологія та її роль у підтриманні здоров'я особистості. Вступ до клінічної психології. Методи дослідження в клінічній психології. Клінічні прояви психічної норми та патології. Поняття про «внутрішню картину хвороби». Типи відношення до хвороби. Проблеми паліативної медицини. Диференційна психосоматика. Психологічні особливості хворих на невротичні розлади. Неврозоподібні стани. Медичне середовище як лікувальний фактор. Психологія лікувальної взаємодії.

Тема 3. Інженерна психологія як галузь наукового знання. Методи інженерної психології. Процеси пам'яті в діяльності оператора. Процеси мислення в діяльності оператора. Проблема оцінки ситуації в процесі прийняття рішення. Проблема багатозадачності діяльності оператора. Стрес у діяльності оператора. Інженерно-психологічні аспекти організації та оптимізації робочого місця оператора.

Тема 4. Психологія діяльності в екстремальних та особливих умовах. Характеристика діяльності в екстремальних та особливих умовах. Психогенні фактори що обумовлені характером діяльності та екстремальні стани людини. Сучасна інформаційно-психологічна війна. Морально-психологічне забезпечення під час підготовки та ведення бойових дій і реабілітація у військах.

Тема 5. Психологія менеджменту та управлінської діяльності. Теоретичні основи психології менеджменту. Психологія менеджменту як наука та прикладна галузь психології. Історичний аспект розвитку психології менеджменту: школи управління. Розвиток та сучасний стан управлінської науки в Україні. Управлінський потенціал керівника. Менеджер як суб'єкт управлінських відносин. Менеджмент і лідерство. Лідер організації: особистісний потенціал керівника. Управління персоналом в організації.

Тема 6. Педагогічна психологія як галузь наукового знання. Предмет і завдання педагогічної психології. Психологія навчання, учіння та навчальної діяльності. Навчання як умова розвитку. Основні лінії психічного розвитку в процесі навчання й виховання. Поняття про наuczіння й учіння. Механізми й закони наuczіння. Основні напрямки і теорії навчання в сучасній освіті. Мотивація учіння. Учень як суб'єкт навчальної діяльності.

Психологія виховання. Методи виховання. Виховна робота з «важкими» школярами. Подолання дидактогенії у школярів. Психологія педагогічної діяльності та особистості вчителя. Професійно значущі особистісні якості педагога.

Розділ 3. ЕМПІРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ І ПСИХОДІАГНОСТИКА

Тема 1. Емпіричні дослідження в психології. Типи досліджень. Етапи дослідницького процесу: ідентифікація проблеми, огляд літератури з проблеми, висунення гіпотези, планування дослідження, проведення дослідження, інтерпретація даних, спростування або підтвердження гіпотез, підготовка наукового звіту. Типи наукових досліджень. Дослідницькі стратегії в експериментальній психології. Етапи розвитку експериментального методу. Стратегії контролю побічних змінних. Ситуаційні побічні змінні; побічні змінні, пов'язані із суб'єктами, що беруть участь в експерименті в ролі досліджуваних; побічні змінні, пов'язані з просторово-часовою послідовністю експериментальних подій. Методи контролю при застосуванні міжгрупових експериментальних планів. Процедура

рандомізованого відбору. Створення корельованих груп за різними стратегіями. Різновиди контрбалансування. Методи контролю побічних змінних, що не пов'язані з плануванням експерименту.

Тема 2. Експериментальна психологія та підходи до планування дослідження. Особливості планування експериментів. «Прості» експериментальні плани. Факторні плани. Кореляційне дослідження. Вибірка в емпіричному психологічному дослідженні та принципи її формування. Етичні та правові аспекти проведення емпіричних досліджень в сучасній психології.

Неекспериментальні методи емпіричного дослідження. Методи спостереження та самоспостереження. Біографічний метод та аналіз продуктів діяльності. Бесіда, інтерв'ю. Сутність та структура психологічного експерименту. Поняття валідності, фактів та артефактів у психологічному експерименті. Планування психологічного експерименту. Цифрові експерименти, ІІІ та онлайн-дослідження в сучасній психології. Особливості протоколювання емпіричних даних в психологічних експериментах. Вибір методів статичної обробки експериментальних даних та інтерпретації результатів. Письмові формати представлення дослідницької роботи.. Усне представлення та публічний захист даних психологічних експериментів.

Тема 3. Диференційна психологія як галузь психологічного знання. Предмет диференціальної психології, її завдання та основні етапи становлення. Детермінанти індивідуальних відмінностей. Методи диференціально-психологічних досліджень. Диференціально-психологічні аспекти особистості. Індивідуальні відмінності у пізнавальних та емоційно-вольових психічних процесах. Індивідуальність у контексті соціальної взаємодії. Групові та типологічні відмінності. Типологічні відмінності. Групові відмінності. Статеві й гендерні відмінності. Міжетнічні й міжкультурні відмінності. Соціоекономічний статус як сукупність змінних у сфері групових відмінностей.

Тема 4. Основи психодіагностики: методи, принципи та етичні аспекти. Поняття психодіагностики як наукової системи методів та прийомів постановки психологічного діагнозу. Співвідношення психодіагностики з диференційною психологією, психометрикою, практичною психологією. Експертиза та консультування клієнта - два типи психодіагностичних ситуацій. Професійно-етичні нормативи в психодіагностиці. Вимоги до психодіагностичних методик та їх використання.

Психометричні основи психодіагностики. Тестова норма як критична точка на шкалі тестових балів, що розмежовує категоріальні області. Види діагностичних норм: абсолютні, статистичні, критеріальні. Надійність як сталість до побічних факторів, точність вимірювальної процедури. Валідність як відповідність результатів тесту властивості, що тестується. Поняття артефакту соціальної бажаності. Способи контролю достовірності. Шкали неправди.

Тема 5. Методи дослідження пізнавальних сфери та особистості. Класифікація психодіагностичних методик. Психофізіологічні вимірювання. Об'єктивні тести рішення задач. Проективні техніки. Спостереження. Методики діагностики психічних функцій. Методики діагностики загальних та спеціальних здібностей. Методики діагностики темпераменту, характеру та ціннісно-мотиваційних рис особистості. Методики діагностики спілкування. Психодіагностика самосвідомості. Діагностика структури інтелектуальних

здібностей. Діагностика креативності. Тест-опитувальник Кеттелла. Діагностика акцентуацій характеру. Патохарактерологічна діагностика. Тест-опитувальник ММРІ. Діагностика явних та прихованих мотиваційних структур. Проективні методики. Відрізняючи ознаки проективних методик. Тест «незакінчених речень», Тематичний Апперцептивний Тест, «Тест фрустрації» Розенцвейга, «Неіснуюча тварина», «Малюнок сім'ї».

Тема 7. Основи експертної діяльності практичного психолога. Загальна характеристика експертизи та експертної діяльності. Поняття та види психологічної експертизи. Законодавчі та професійні вимоги щодо проведення експертиз та експертних досліджень. Етичні аспекти експертної діяльності психолога. Технологія проведення психологічної експертизи. Психологічна експертиза у сфері судочинства. Судово-психологічна експертиза в цивільному та кримінальному судочинстві. Види СПЕ. Осудність / неосудність як передумова здійснення злочинних дій і несення відповідальності. Види експертизи у суміжних сферах та специфіка їх проведення.

Розділ 4. ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ, СІМ'Ї ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ

Тема 1. Предмет та завдання психології розвитку. Поняття «психічного розвитку». Парадокси психічного розвитку. Поняття «психологічного віку». Структура віку. Соціальна ситуація розвитку. Провідна діяльність. Вікові психологічні новоутворення. «Вікова криза». Динаміка вікової кризи. Констатуюча та формуюча стратегії дослідження психічного розвитку. Основні та допоміжні методи вікової психології. Теорії та періодизації психічного розвитку. Закони психічного розвитку. Закон «зони найближчого розвитку» (Л. С. Виготський). Закон системної та смислової будови свідомості (Л. С. Виготський). Закон провідної ролі навчання у розвитку (Л. С. Виготський). Закон «сензитивних періодів». Закон чергування періодів (Д. Б. Ельконін).

Тема 2. Особливості психологічного розвитку на різних вікових етапах. Криза народження. Розвиток немовляти. Ранній вік. Криза першого року. Ранні форми наочно-діючого мислення. Розвиток мови. Розвиток особистості дитини раннього віку. Криза 3-х років. Сюжетно-рольова гра як провідна діяльність. Наочно-образне мислення. Формування довільної та опосередкованої пам'яті. Розвиток мови як засобу спілкування, пізнання та регулювання поведінки. Молодший шкільний вік. Психологічна готовність до шкільного навчання. Криза семи років. Формування теоретичного мислення (аналізу, планування, пізнавальної рефлексії). Розвиток вольової сфери. Формування самооцінки у зв'язку з розвитком навчальної діяльності. Особливості засвоєння моральних норм і правил поведінки.

Підлітковий вік. Анатомо-фізіологічні передумови. Реакція емансипації. Групування з однолітками. Підліткова субкультура. Проблема провідної діяльності підлітка. Особливості навчальної діяльності. Проблема «кризи підліткового віку» у психології. Новоутворення віку. Відчуття дорослості. Розвиток самосвідомості та особистісної рефлексії. Статева ідентичність. Акцентуації характеру. Юнацький вік. Навчально-професійна діяльність як провідна. Готовність до самовизначення. Розвиток самосвідомості і образу «Я». Формування ціннісних орієнтацій та часової перспективи. Життєвий план. Професійна спрямованість. Система світогляду.

Криза юнацького віку. Загальна характеристика періоду дорослості та нормативні вікові кризи дорослості.

Тема 3. Психологія сім'ї та подружніх відносин. Характеристика сучасної сім'ї. Типології сім'ї. Форми шлюбно-сімейних відносин. Фактори, що впливають на взаємовідносини в сім'ї. Сучасна модель сім'ї та її особливості. Сімейна відповідальність. Домінування у сім'ї. Риси сучасних моделей сім'ї. Психологічно благополучна та неблагополучна сім'я (зріла та проблемна сім'я). Психологічне здоров'я сучасної сім'ї та його критерії. Функції сім'ї, їх багатомірність..

Життєвий цикл сім'ї. Динаміка сімейних відносин. Періодизації сімейного життя. Шлюб як психологічне ставлення (К.-Г. Юнг). Фактори, які руйнують шлюбно-сімейні відносини. Фази розпаду та дестабілізації емоційних відносин. Стадії розлучення. Ситуація після розлучення. Специфіка спілкування в сім'ї. Відкритість, діалогічність та експресивність сімейних комунікацій. Особистісні властивості та позиції, найбільш значущі для міжособистісного спілкування в сім'ї. Розподілення ролей у сім'ї. Дитячо-батьківські стосунки. Батьківство як психологічний феномен. Сім'я як персональне мікросередовище розвитку дитини. Проблеми дитячо-батьківських стосунків та благополуччя в родині. Позиція дитини серед братів і сестер як фактор розвитку особистості. Психологічний зміст виховного батьківського впливу на дитину.

Тема 4. Основи психологічного консультування. Загальне уявлення про психологічне консультування. Психологічне консультування в культурному контексті психологічної допомоги. Поняття психологічного (психічного) здоров'я. Етичні принципи психологічного консультування. Консультативний процес. Навички ведення консультативної бесіди. Навички активного, рефлексивного та не рефлексивного слухання. Навички спостереження. Читання невербальній інформації. Психоаналітичний напрямок у психологічному консультуванні. Когнітивний напрямок у психологічному консультуванні. Гуманістично-екзистенційний напрямок у психологічному консультуванні. Аналіз конкретних випадків психологічного консультування.

Тема 5. Порушення когнітивних функцій при органічних ураженнях головного мозку. Формування мозкової організації психічних процесів в онтогенезі. Основні фактори в нейропсихології при ураженні окремих структур мозку: потиличної та тім'яної ділянок. Нейропсихологічні синдроми при ураженні скроневої ділянки мозку. Нейропсихологічні синдроми при ураженні лобної ділянки мозку. Сенсорні і гностичні зорові розлади. Зорові агнозії. Тактильні агнозії. Сенсорні і гностичні слухові розлади. Слухові агнозії.

Закономірності та принципи нейропсихології дитячого віку. Нейропсихологічна діагностика та консультація. Методи нейропсихологічного дослідження. Стратегія реабілітаційного та корекційного процесу відповідно нейропсихологічного синдрому дитини.

Тема 6. Основи психотерапії у дитячому віці. Теоретичні та практичні основи забезпечення психоемоційного благополуччя дитини, формування її особистісної зрілості та соціальної адаптації в різному віці. Вплив сімейного середовища на становлення особистості дитини, особливості формування прив'язаності, механізми розвитку емоційного інтелекту та соціальних навичок. Особливості застосування ігрової терапії, арт-терапії, казкотерапії та тілесно-

орієнтованої техніки у роботі з дітьми. Психотерапевтичні стратегії подолання дитячих страхів, тривожності, сором'язливості та емоційної напруги у дітей.

Розділ 5. ПСИХОЛОГІЧНА РОБОТА З ГРУПАМИ РИЗИКУ ТА НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Тема 1. Психологія девіантної поведінки: детермінанти, діагностика та корекція. Психологічні моделі девіантної поведінки. Поняття про соціальні та статистичні норми. Соціальна норма і соціальне відхилення. Класифікація видів девіантної поведінки. Психологічні детермінанти девіантної поведінки. Агресивна поведінка та її причини. Антисоціальна поведінка та умови її формування. Суїцидальна поведінка. Особливості віктимної поведінки. Адиктивна поведінка. Девіації як форма психологічного захисту від травматизації. Сексуальна норма та сексуальна патологія. Психологічна діагностика девіантної поведінки. Програми реабілітації та корекції різних видів девіантної поведінки. Психологічні підходи до корекції девіантної поведінки: поведінковий, когнітивно-аналітичний, сугестивно-біхевіоральний. Стратегії соціального впливу на поведінку особистості. Цілеспрямоване формування ціннісно-нормативних уявлень молоді. Статеве виховання та психосексуальний розвиток підлітків. Соціально-педагогічна превенція процесу криміналізації неформальних підліткових груп. Робота практичного психолога з девіантними підлітками.

Тема 2. Психологія юридичної діяльності та правоохоронної діяльності. Предмет, задачі та методи юридичної психології. Психологія правосвідомості. Психологія професійної діяльності юриста. Кримінальна психологія. Психологія злочинності та особистості злочинця. Психологія жертви. Соціально-психологічні особливості організованої злочинності. Психологічні особливості кіберзлочинності.

Психологічні засади слідчої та оперативно-розшукової діяльності. Психологія судового процесу. Судово-психологічна експертиза. Психологічні аспекти застосування штучного інтелекту (ШІ) в оперативно-розшуковій діяльності та слідчому процесі. Пенітенціарна психологія. Вплив умов виправно-трудових закладів на психічні стани та розвиток особистості. Особливості роботи практичного психолога у виправно-трудових закладах.

Тема 3. Соціально-психологічна робота практичного психолога з групами ризику. Теоретичні засади соціально-психологічної роботи з групами ризику (поняття та категорії груп ризику у психології, соціальні та психологічні чинники ризику, психологічна вразливість та стресостійкість. Психологічна діагностика та оцінювання стану представників груп ризику. Психологічний супровід дітей та підлітків із груп ризику (діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, діти, які пережили насильство та жорстоке поводження, підлітки з девіантною та делінквентною поведінкою), соціально-психологічна допомога дорослим у складних життєвих обставинах: психологічна підтримка внутрішньо переміщених осіб, робота з жертвами насильства та дискримінації, соціальна адаптація осіб з інвалідністю та безробітних.

Тема 4. Психологія конфлікту та підходи до його вирішення. Методологічні основи дослідження конфлікту. Конфлікт як соціально-психологічний феномен. Структура, розвиток, аналіз конфліктів. Стили і стратегії

поведінки особистості в конфлікті. Типологія конфліктів. Види емоційних станів та типи особистості, які суттєво впливають на поведінку в конфліктній ситуації. Внутрішній конфлікт особистості. Психологічні технології управління конфліктами та процедури їх вирішення. Психологія політичних конфліктів. Посередництво у розв'язанні конфліктів. Психологія переговорного процесу при розв'язанні конфліктів.

Тема 5. Психологія соціальної роботи. Поняття соціальної роботи як виду професійної діяльності. Принципи та методи соціальної роботи у взаємодії з різними категоріями населення. Психологія професійної діяльності соціального працівника. Психологічні компетенції фахівця в сфері соціальної роботи. Емоційний інтелект та комунікативні навички у професійній діяльності соціального працівника.

ІІІ. СТРУКТУРА БІЛЕТУ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Кожний варіант білету містить 50 тестових завдань, які у випадковому порядку (рандомно) беруться із бази тестів. Білети складені у відповідності зі змістом освітніх компонентів ОП «Практична психологія». Зміст тестових завдань стає відомим здобувачеві лише при отриманні білету.

Усі завдання складено у формі обрання однієї вірної відповіді з чотирьох запропонованих, проти якої здобувач має зробити відповідну позначку.

Оцінка за відповідь на кожне питання білету атестаційного екзамєну може набувати одного з двох значень:

максимального значення 2,0 балів у випадку вірної відповіді,
мінімального значення 0 балів у випадку невірної відповіді.

№ з/п	Форма завдання	Максимальна кількість балів, яку можна отримати за одне завдання	Максимальна кількість балів, яка може бути набрана за виконання усіх завдань
1	Питання на обрання вірної відповіді	2,0	50 x 2,0 = 100

Структура білету за темами навчальних дисциплін.

База містить 5 розділів, які охоплюють 26 дисциплін. Тестові завдання у білеті формуються за таким співвідношенням:

Розділ	Кількість тестів
Розділ 1 “ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ: ТЕОРІЯ, ІСТОРІЯ, РОЗВИТОК ПСИХІКИ”	10
Розділ 2. «ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ У РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ»	10
Розділ 3. ЕМПІРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ І ПСИХОДІАГНОСТИКА)	10
Розділ 4. ПСИХОЛОГІЯ РОЗВИТКУ, СІМ’Ї ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ	10
Розділ 5. ПСИХОЛОГІЧНА РОБОТА З ГРУПАМИ РИЗИКУ ТА НАДАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ	10

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

СУМА	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
90-100	Відмінно\Excellent	Відмінне виконання, надано 90–100% правильних відповідей
82-89	Добре\Good	Виконання вище середнього рівня, надано 82–89% правильних відповідей
75-81		У цілому вірне виконання, надано 75–81% правильних відповідей
64-74	Задовільно\Satisfactory	Непогане виконання, надано 64–74% правильних відповідей
60-63		Виконання задовольняє мінімальним критеріям, надано 60–63% правильних відповідей
0-59	Незадовільно\Fail	Виконання не задовольняє мінімальним критеріям, надано менше 60% правильних відповідей

V. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Дуткевич Т.В., Савицька О. В. Практична психологія: вступ до спеціальності. К.: Центр учбової літератури, 2021. 256 с.
2. Купчишина В. Ч., Голярдик Н. А., Демський В. В. Вступ до спеціальності: курс лекцій : навч. посіб. Електр. навч. вид. Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2020. 232 с.
3. Тренінг особистісного зростання: навч. посібник / уклад. Н.М. Дідик. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В., 2023. 106 с.
4. Грицюк І.М. Психофізіологія: навч.посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 322 с.
5. Дегтяренко Т.В., Ковиліна В.Г. Психофізіологія розвитку: Підручник для студ. ЗВО. К.: УАІД «Рада», 2022. 327 с.
6. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посіб. Видання 3-є, перероблене та доповнене. К.: Центр учбової літератури, 2019. 272 с.
7. Долинська Л. В., Скрипченко О. В., Огороднійчук З. В. Загальна психологія. Підручник. Видавництво «Каравела», 2019. 464 с.
8. Столярчук О., Коханова О., Пасека О. Загальна психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 296 с.
9. Власова О.І., Никоненко Ю.В. Соціальна психологія організацій та управління: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2020. 398 с.
10. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: у 2-х кн.: підруч. для вищ. навч. закл. Кн. 2: Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія. К.: Либідь, 2020. 448 с.
11. Соціальна психологія : навч. посіб. /В.М. Поліщук. Суми : 2021. 217 с.

12. Кубриченко Т.В. Диференціальна психологія в таблицях і схемах: посіб. Д.: РВВ ДНУ, 2019. 24 с.
13. Мазяр О.В. Диференціальна психологія: модульний курс: навч. посіб. К.: Кондор, 2017. 284 с.
14. Романовська Л.І., Подкоритова Л.О. Диференційна психологія: навч. посіб. Львів: "Новий Світ – 2000", 2024. 236 с.
15. Романовська Л. І., Подкоритова Л. О. Диференційна психологія: навч. посіб. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 236 с.
16. Кутішенко В. Вікова та педагогічна психологія. навч. посібник. К: Центр учбової літератури, 2021. 128 с.
17. Кушнір Ю. В., Оверчук В.А., Шпортун О.М. Вікова та спеціальна психологія: навч. посіб. Вінниця: Центр оперативного друку «Документ Принт»., 2020. 384 с
18. Павелків Р.В. Вікова психологія: підручник. К.: Кондор, 2020. 469 с.
19. Сергеєнкова О. Вікова психологія. Навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2021. 376 с.
20. Борисюк А.С., Радчук В.М., Любіна Л.А. Психодіагностика: навч. посіб. вищ. держ. навч. закл. України «Буковин. держ. мед. ун-т», Чернів. нац. ун- т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Яворський С. Н. [вид.], 2018. 276 с.
21. Бедан В.Б. Експериментальна психологія. Курс лекцій : для студентів-психологів факультету психології, політології та соціології. Одеса : НУ «ОЮА», 2020. 102 с.
22. Експериментальна психологія : методичні рекомендації до самостійної роботи студентів / уклад. Т. М. Павлюк ; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, факультет психології та соціології, кафедра загальної і соціальної психології та соціології. Луцьк, 2020. 36 с.
23. Бочелюк. В. Й. Юридична психологія: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Київ 2019 Ніка Центр. 284 с.
24. Гарькавець. С. О. Юридична психологія: словник-довідник. Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля. 2021. 152 с.
25. Кацавець Р. С. Юридична психологія. Навч. посіб. 3-тє вид., доповн. Київ: Алерта, 2023. 294 с.
26. Коновалова. В. О., Шепітько, В. Ю. Юридична психологія: підручник (3-є видання, перероблене і доповнене). Харків: Право. 2019. 288 с.
27. Оксютрович. М. О., Коширець. В. В., Мудрик. А. Б. Юридична психологія: навч. посіб. [електронне видання]. Житомир: Житомирська політехніка. 2024. 161 с.
28. Андрущенко Т. В., Зеленін В.В. Психологія політичної пропаганди. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів. К.: ТОВ "Гнозис", 2022. 100с.
29. Головатий М. Ф. Політична психологія: підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2021. 400 с.
30. Барко В.І. Психологія управління персоналом органів внутрішніх справ (проективний підхід). К.: Ні-ка-Центр, 2020. 448 с.
31. Деніел Гоулман Емоційний інтелект. Переклад Соломія-Любов Гумецька. 2018. Видавництво: Vivat. 515 с.
32. Гошовський Я.О. Психологія депривації: навчально-методичний посібник до практичних та лабораторних занять. Волинський національний університет імені Лесі Українки, факультет психології, кафедра педагогічної та вікової психології. Луцьк : ПП Іванюк, 2021. 195 с.

33. Бурлачук Л.Ф. Дослідження дитини в нейропсихології. К.: Вища школа, 2019. 176 с.
34. Бакаєв С. Д. Клінічна нейропсихологія: навч. посіб. Київ: Вища шк., 2022. 220с.
35. Заболотна А. В. Нейропсихологія: підручник. Київ: Вища шк., 2022. 398 с.
36. Савенкова І. І. Нейропсихологія: навчально-методичний посібник. Миколаїв: МНУ, 2021. 220с.